

ХРОНІКА

Г. Корбич
(Польща)

У ПОЛІ ЗОРУ ДОСЛІДНИКІВ МИНУЛЕ ГАЛИЧИНИ

20 і 21 квітня 2017 року в польському місті Седльце відбулася міжнародна наукова конференція *Galicja 1916: plus / minus dziesięć lat (przestrzenie dyskursów: historia, literatury, kultury, języki)* («Галичина 1916: плюс / мінус десять років (простори дискурсів: історія, література, культура, мови)»). Організаторами заходу були: Інститут регіональних і літературних досліджень ім. Франціска Карпінського (Польща, Седльце), Галицький коледж (DK-Kolleg: Galizien und multinationales Erbe) (Австрія, Відень) та Педагогічний університет ім. Івана Франка (Україна, Дрогобич). Робота конференції засвідчила неослабний інтерес дослідників до минулого Галичини, яке й сьогодні відкриває себе для нових осмислень та інтерпретацій, а також проявляє спроможність проектуватися на сучасність. Водночас поняття «Галичина», як це було доведено конференцією, не можна звести тільки до суто історичних і географічних фактів, оскільки воно містить у собі цілий комплекс різноманітних значень – культурологічних, лінгвістичних, психологічних тощо. Мультикультурна Галичина, де перехрещувалися стежки представників різних національностей, приваблює досвідом плюралізму й толерантності, і це додатково актуалізує її значення в наш складний час.

Робоча частина конференції розпочалася з доповіді авторки цих рядків «Геокультурний дискурс Галичини з української перспективи», в основу якої покладено два чинники – *геополітичний*, характерний для Галичини рубежу XIX–XX ст.,

як гарант збереження української культури, та *геопоетичний*, що виявився у творчості сучасних митців з їхньою увагою до австро-угорського (а властиво центральноєвропейського) родоvodu Української Галичини. Перший блок виступів продовжила доповідь Олафа Терпітца з Віденського університету, у якій здійснено порівняльний аналіз двох творів про Першу світову війну; один з них визначено як літературний запис («Історія єврейського солдата», 1918 р.), інший – як історичний документ («togbukh fun khurm»). Володимир Кемінь (Дрогобич) у доповіді «Галичина під російсько-австрійською окупацією у Першій світовій війні: погляд через призму східноєвропейських літератур» слушно наголосив на тому, що популярність у світі здобули художні твори про Першу світову війну західноєвропейських письменників, водночас бракує належної уваги до творів авторів зі Східної Європи. Відтак професор урівноважив проблему, представивши літературний доробок нашої частини континенту.

У другому блоці конференції прозвучав виступ Данути Шимонік (Седльце) «Галичина Івана Франка на шпальтах періодики “Kurjer Lwowski”», де на прикладі співпраці українського письменника з польською пресою переконливо показано міжнаціональні взаємини як типове явище багатокультурної Галичини. Іванові Франку та його духовно-інтелектуальним інспіраціям галицькою землею було присвячено наступну доповідь – «Мандрівка Галичиною у творах Івана Франка: історія, культура, література, політика, державність», яку виголосила Галина Сабат (Дрогобич). Ретельне історичне дослідження представив Христоф Аугустинович (Відень) «Сараєвські події 1914 року і Галичина – враження від актуальної історіографії». На жаль, забракло об'єктивності Міхалу Крайковському – дослідникові з Торуня (Польща), виступ якого «Українське питання в польських нараціях у кінцевому періоді Габсбурзької монархії» складався лише з негатив-

них висловлювань польських авторів про українців та не супроводжувався при цьому ні коментарем дослідника, ні його авторською оцінкою. Данута Сосновська (Варшава) побудувала доповідь на основі листів В'ячеслава Липинського, назвавши її досить провокативно – «Про хамство і шовінізм – два листи В'ячеслава Липинського (1918, 1925)», але, незважаючи на це, дослідниці вдалося розкрити постать українського діяча як значущу для своєї доби.

Засідання наступної секції започаткували ініціатори квітневої зустрічі. Роман Мних (Седльце) у доповіді «Галичина як гетеротопія Франца Юзефа» оприлюднив власні рефлексії про роль і значення видатних постатей в історії, а Алоїз Вольдан (Відень) – австрійський учений, відомий вагомим внеском у розробку тематики Галичини, – виступив із презентацією свого дослідження «Польська і українська поезія про Першу світову війну – спільні риси». Йоланта Дошек (Відень) продовжила розмову на цю тему в доповіді «Еміль Загадлович супроти Першої світової війни».

Згідно з програмою конференції, кожний день її роботи завершувався підсумком. Першого дня це виконали професор Іво Поспішіл з університету ім. Масарика в Брно (Чехія) та авторка цих рядків.

Протягом другого дня засідань було виголошено кілька доповідей з літературознавчої тематики. Ярослав Поліщук (Київ) спробував переосмислити відомі факти й показати «Іншу Гуцульщину Василя Стефаника». Богуслав Зелінський (Познань) здійснив компаративний аналіз у тексті «Галичина Мілоша Црнянського і Юзефа Віттліна. Велика війна в сербській і польській традиції». Катажина Глінянович (Краків) звернулася до творчості Леся Мартовича, запропонувавши доповідь «Неприсутні галицькі *‘in flagranti’*. Повість Леся Мартовича “Забобон”». Анджей Борковський (Седльце) представив розгляд сімейної саги у виступі «Навколо повісті Клаудії

Ердхайм: “Вже віддавна некошерне”. Історія певної родини». Дослідження літературознавців увиразнили важливий факт. Як у художній практиці, так і в рефлексіях про неї відбувається зображення місця, яке потрапляє в історію культури. Така ситуація і з Галичиною, що ввійшла до ряду національних культур за посередництвом художньої літератури і / або науки про неї.

Звичайно, робота конференції в цей день не обмежувалася літературною проблематикою – прозвучали також доповіді на інші теми, хоча деякі з них виявилися опосередковано спорідненими з художньою літературою. Так, на базі маловідомих або й зовсім не знаних історичних документів підготував свій виступ Леонід Тимошенко (Дрогобич) – «Бруно Шульц і єврейська спільнота Дрогобича». А доповідь музиколога Оксани Басси (Львів) «Солоспіви галицьких композиторів на слова поетів-молодомузівців (20-ті роки XX ст.)» поповнила наші уявлення про взаємозв’язок поезії і музики та про його розвиток в українській галицькій культурі. Цікавим і теж по-своєму «відкривчим» виявився виступ Вацлава Шимоніка (Седльце) «Політично-економічна ситуація Галичини у працях Станіслава Грабського». Після того як професор Поліщук і професор Зелінський підсумували роботу другого дня конференції, а також після її урочистого закриття учасникам було запропоновано відвідати Дієцезіальний музей міста. Там вони ознайомилися з його експозицією, до якої входять сакральні предмети та народні витвори, що свідчать про оригінальність і своєрідність культури Підляшшя.

Виголошені на конференції доповіді репрезентували геокультурний потенціал Галичини, «воскресли» її дух і атмосферу, реконструювали як культурну модель, що складається з надбань різних етносів – результат співжиття на галицькій землі українців, поляків, австрійців, німців, чехів, євреїв та інших народів.